

művek, és erre a jubileumi szemlére Erdélyből, Kolozsvárról, Zilahról, Finnországból, Szlovéniából is érkeztek grafikák. Teljes képet kapunk most a szegedi műhely megteremtőinek és folytatóinak munkássága mellett a mai magyar kisgrafikáról. Méltán képviseli ez a nagyformátumú kiállítás egy század sokszínűségét – mondotta befejezésül Tandi Lajos.

A Somogyi könyvtári megnyitót Fehér Nóra főiskolai hallgató balladarészletek énekülésével színesítette. A Kass Galériában Juhász Gyula Szeged című versét dr. Zenei József mondta el. A találkozón a művészek és a gyűjtők egymás közötti kisgrafikai lapok cseréjére és a közvetlen beszélgetésekre is biztosítottak időt a rendezők. A megnyitót gazdag fogadás zárta.

Zenei József

HUSZONNEGYEDIK ÓRA?

SZERKESZTŐSÉGI CIKK AZ ÉRTÉKEINK VÉDELMEBEN

Egyesületünk az eddigi működése során, együttesen is, valamint a tagjai külön-külön is komoly szellemi tőkét halmoztak fel az elmúlt évtizedek alatt. Valóságosnak tűnik az a veszély, hogy ennek egy része a feledés homályába vész. Magamból kiindulva állíthatom ezt, mert a közelmúltban kezdtem újra rendezni – több mint tíz év után ismét – a gyűjteményemet. Pápai, majd pécsi diákkoromból származnak az első lapok, majd következtek a nemzetközi találkozók, amelyek közül számomra az első a weimari volt 1984-ben. Bizony már bizonyos részletek, találkozások, személyek és történetek kihullottak az emlékezet rostáján, ami tíz évvel ezelőtt még biztosan tudottként nyilvánvaló volt, jobb esetben ma már kérdőjeles megjegyzésként szerepel grafikai adatmelléleteként.

Más területeken is egyre fontosabbnak érzik a kisközösségek értékmentését. A Magyar Művelődési Intézet és a Képzőművészeti Lektorátus egy UNESCO okmányra hivatkozva felkérte az ország valamennyi polgármesterét, hogy készíttesék el településük szellemi-kulturális örökségének a jegyzékét.

Hogy állunk mi a saját szellemi örökségünkkel? Az évtizedek alatt hangyszorgalommal teremtett értékeink milyen módon válhatnak majd a következő nemzedékek örökségévé? Mit teszünk mi az értékörzésért? Szép válasz erre a kérdésre a közelmúltban lebonyolított örömteli rendezvény, amellyel és ahogy a KBK egyesület szegedi csoportja megalakulásának ötvenedik évfordulóját ünnepeltük azon kiállításokkal, amelyen a jelen alkotói és gyűjtőtársai főhajtással emlékeznek a korábbi mesterek emléke előtt. Az is dicséretes, hogy a város vezetése és a városi intézmények a mostani jeles esemény megrendezését segítették és támogatták.

Vajon elégnak tűnik-e mindaz, amit ez idáig tettünk?

Hiszen büszkélkedhetünk az idén ötvenedik évfolyamában megjelenő KISGRAFIKA újságunkkal! Hasonlóképpen jubileumi évkönyvekkel, mappákkal és egyéb kiadványokkal! Tudjuk, hogy mindez óriási odaadást, önzetlen és anyagilag nem értékelt teljesítményt követelt a mindenkori szerkesztőbizottságtól és munkatársaktól; csak dicséret és köszönet illeti őket az értékes és színvonalas szakmai tevékenységükért. De vajon elég-e mindez a huszonegyedik század kihívásai közepette? Amikor pár év elég egy községi postahivatal megszüntetéséhez, a község egyetlen iskolájának bezárásához, a vasútvonal bezárásához és egy kistelepülésnek a térképről történő leradírozásához. Ennek a községnek több száz éves múltja törlődik pár év alatt a kollektív emlékezetből!

Hogy állunk mi a saját kollektív emlékezetünkkel?

Ki fogja számba venni az elszármazott művészeink hagyatékát? Erre is tudunk jó példát mondani, hiszen Németh Nándor alkotásjegyzékét Lippóczy Miklós és Palásthy Lajos állították össze. Viszont ki beszél ma már a két háború közti szlovenszói magyar művészekről? Andruskó Károly művészetében vajon a jugoszláviai vagy a szerbiai kultúrtörténet része lesz? Vagy tán a magyaré?

Hogy áll a mi közös szellemi örökségvédelmünk? Az UNESCO dokumentum megfogalmazása szerint „szellemi kulturális örökségnek tekinthetjük mindazokat a szokásokat, ábrázolásokat, kifejezési formákat, tudást, készséget, valamint ezekkel összefüggő eszközöket, tárgyakat, műalkotásokat (...), amelyeket közösségek (...) kulturális örökségük részeként elismernek”.

Az örökségeink számbavétele terén mindenre odafigyelünk-e? Ilyenek lehetnek a ...

- művészi hagyatékok, alkotásjegyzékek, katalógusok;
- szellemi műhelyek és városi gyűjtőkörök története;
- szájhagyomány útján fennmaradó életrajzi érdekességek, esetleg művek keletkezéséhez kapcsolódó utalások;
- lappangó és antikváriumokban szétszóródó gyűjtemények;
- más szakmai kiadványokban megjelentetett kisgrafikák, életrajzok, méltatások;
- fotó vagy filmarchívum (digitális adattár), hogy csak néhányat soroljunk fel a teendők közül.

Következő kérdés, ha mindezeket számba vettük, archiváltuk, hogyan tehetjük szélesebb körben ismertté illetve közkinccsé?

Vajon nem túl késő-e ezeket a kérdéseket feltenni? Példaként több mint húsz évvel ezelőttil említenék. Még a Képcsarnok fénykorában történt, hogy főnököm egy szegedi hagyaték felmérésére küldött el a munkatársaimmal. Pontosabban úgy szólt az utasítás, hogy lehetőleg készpénzzel vásároljunk olyan alkotásokat, amelyet a cég forgalmazni tud, grafika esetében pedig ki tudja majd adni nyomtatványként, akár mappaként vagy önálló grafikai lapként. Mindennek volt egy olyan célja is, hogy a művész feleségének így juttassunk készpénzes támogatást. Sajnálatos módon a legjobb grafikáknak nem találtuk meg a nyomódúcát, a többi dúcra pedig nem találtunk nyomtatványt, illetve nem sikerült megállapodni a kiválogatott művek kapcsán, így dolgoztunk végezetlenül tértünk haza. Ott-hon a főnökünk széttárta a karját. „Mi megpróbáltuk” – mondta. Viszont példaértékű mindazon mód, ahogy Fery Antal a fadúcait egy-egy nyomattal ellátott papírba csomagolta és így hagyta az utókor kutatóira az életművét. Az is követendő, ahogy viszonylag rövid időn belül többszörös összefogással az illusztrációs alkotásjegyzék könyv formájában és digitálisan is elkészült.

A fent gondolatok nem vitaindításként, inkább gondolatébresztőként kerültek lejegyzésre.

Egyben biztosak lehetünk, hogy a nagyművészet vagy „grand’ art” szakértői ezt az anyaggyűjtést a megfelelő ismeretanyag hiányában nem fogják elvégezni, hiszen mi vagyunk az örökséggondozói ennek a szellemi hagyatékknak, s ahogy egyszer ezt dr. Szij Rezső megfogalmazta: helyetted (illetve helyettetek) ezt senki sem fogja megalkotni!

Ürmös Péter